

28-29 березня
11:00

**«Психогенетичний потенціал
особистості: методологія,
методи, методики, процедури»**

**МАКСИМЕНКО
СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ**

доктор психологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Міжнародної ради психологів (США), дійсний член Європейської академії природничих наук (ФРН. м. Ганновер), голова Товариства психологів України, Президентом в Україні міжнародної організації «Глобальний союз науковців за мир» («Global Union of Scientists for Peace»), США,

Час та життя плетуться непомітно, підсовуючи людям все нові й нові роки свого буття. Дні опадають як сухе листя з дерева на суху землю, та під ними сховалась весняна, зелена, яскрава трава, блакитні мрії та наші яскраві надії.

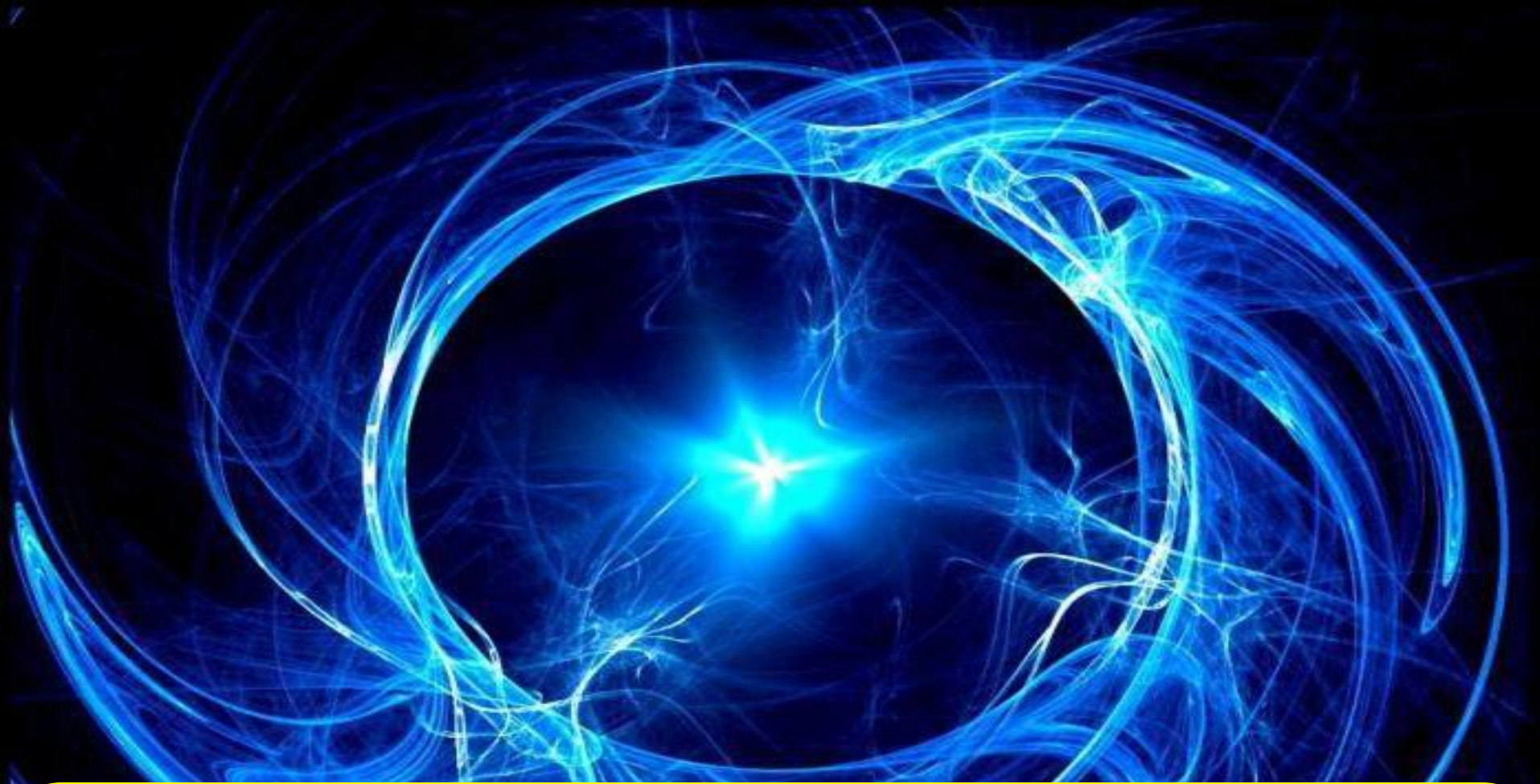
“Крізь пласт подій, років життя, страждань,
злетів та падінь любов розквітне, як життєва
сила та відродиться, як фенікс з попелу”

Любов — з'єднуюча ланка особистості... Психологія любові не є, власне психологією почуття, яке виникає, триває і зникає час від часу. Це — психологія односторонньої потреби бути поруч з коханою людиною.

Любов- це подарунок людини природі для людської експансії. Відбувається зародження в любові : становлення з любов`ю, здійснення- як експансія любові.

Тому любіть себе, коли це можливо. Вірте в себе
та вірте в інших. Вірте в любов яка
матеріалізується як енергетична сила в інший стан
людини.

Це те, що має кінцевість... Те, що має плинну течію... Те, що притаманне будь-якій живій істоті... Адже воно: і процес, і стан, і плинність за хмари по ту сторону вічності, як вічність зустрічі...

План лекції

1. Визначення особистості:

- а) Механізми психіки людини;
- б) Структура особистості;
- в) Розвиток особистості;
- г) Змістовні ознаки особистості.

2. Методи дослідження:

- а) Генетико-моделюючий метод та його принципи;
- б) Експериментально-генетичний метод та його принципи;
- в) Генетико-креативний метод та його принципи;

3. Генетична психологія ортобіозу людини:

- а) Психологічні механізми саморуху особистості;
- б) Законовідповідність Всесвіту в контексті розуміння нужди ;
- в) Смысловий простір життя особистості в контексті креативності.

Особистість та проблема діяльності співвідноситься, як альфа і омега. Людина взаємодіє з навколишнім середовищем як цілісний організм.

- Кора великих півкуль головного мозку

інтегрує
(об'єднує) в собі
всю діяльність
організму

керує діяльністю
організму

- Виходячи з цього можна визначити і склад механізмів психіки людини, а саме:

Відображення

Проектування

Опредметнення

- Вихідні **методологеми** **генетичної психології** визначають магістральні лінії дослідження психології особистості і центральні питання:

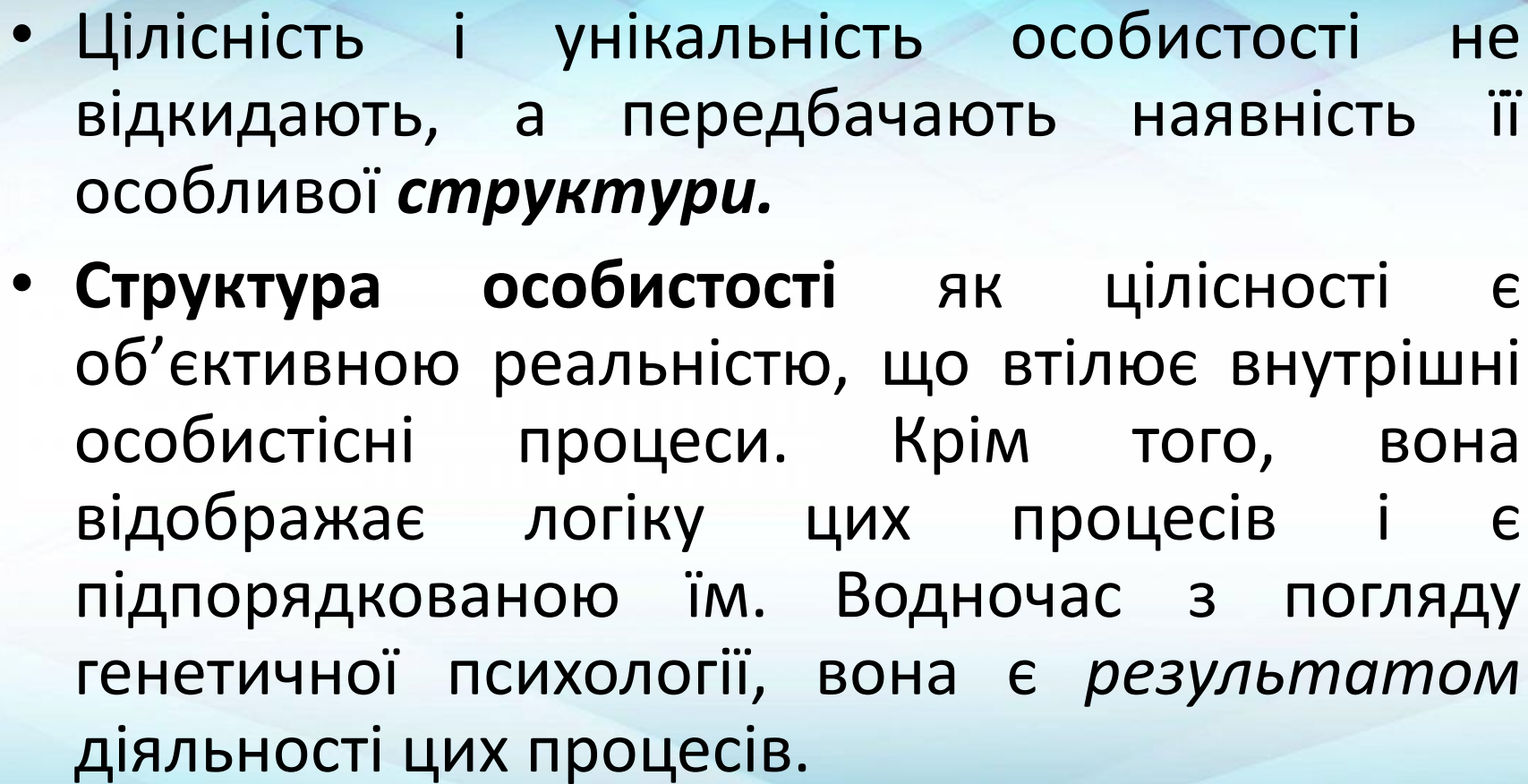
1.

- Як виникає особистість?

2.

- Якими є психологічні механізми її існування і розвитку?

-
- **Особистість** зароджується і народжується в любові; самоздійснюється, як цілісна духовна істота в природних і суспільних векторах ноосфери і є центром , генетично висхідною одиницею всесвіту.
 - **Особистість** – це форма існування психіки людини, яка являє собою цілісність, здатну до саморозвитку, самовизначення, свідомої предметної діяльності і саморегуляції та має свій унікальний і неповторний внутрішній світ.
-

-
- Цілісність і унікальність особистості не відкидають, а передбачають наявність її особливої *структури*.
 - **Структура особистості** як цілісності є об'єктивною реальністю, що втілює внутрішні особистісні процеси. Крім того, вона відображає логіку цих процесів і є підпорядкованою їм. Водночас з погляду генетичної психології, вона є *результатом* діяльності цих процесів.

Психологічна структура особистості

Спрямованість особистості:

- домінують потреби
- домінують цілі

Мотиви:

- інтереси
- переконання
- ідеали
- звички
- установки

Система саморегуляції

Індивідуально-типологічні

особливості:

- темперамент
- характер

Можливості особистості:

- здібності
- знання, вміння, навички

Психічні процеси:

- пізнавальні
- емоційно-вольові

Особистість

```
graph TD; A([Особистість]) --> B(Відновлення і зміцнення); A --> C(Едукація); A --> D(Метод відновлення зміцнюється);
```

Відновлення і
зміцнення

Едукація

Метод
відновлення
зміцнюється

Атрибутивні ознаки особистості

```
graph TD; A[Атрибутивні ознаки особистості] --> B(цілісність); A --> C(активність); A --> D(унікальність);
```

цілісність

активність

унікальність

Ознаки розвитку особистості

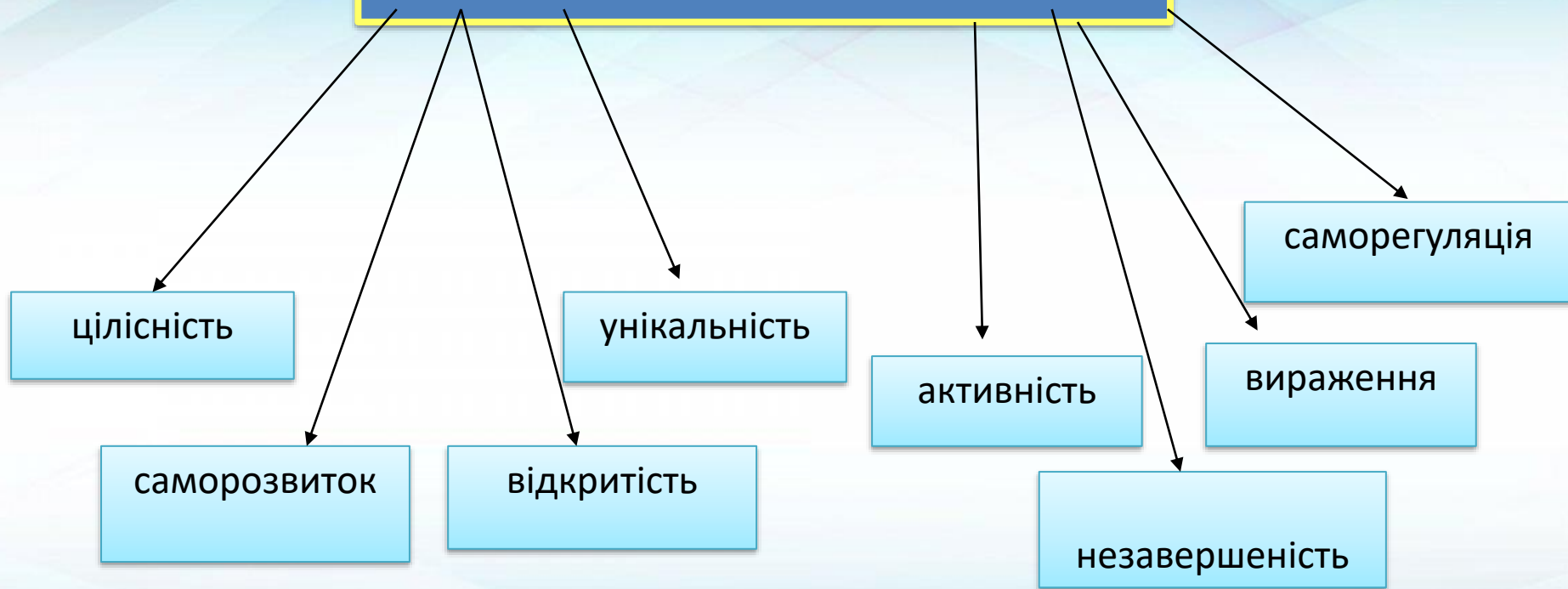
1. Відсутність віднесеності до заздалегідь встановленого еталону, зразку

2. Наступність, обумовленість попередніми подіями розвитку

3. Цілісність – система розвивається в цілому і цей рух випереджає розвиток окремих частин

4. Універсальність як самоціль

Змістовні ознаки особистості

Метод є ключовою ланкою розкриття **психологічних впливів на особистість.**

Нас цікавить розвиток психіки людини як вільної і креативної особи, здатної змінювати як світ зовнішній, так і внутрішній, власний. Аналіз засвідчує, що методологія, розроблена в межах культурно-історичної теорії, здатна вирішити поставлену проблему, але за умови докорінної модифікації методу.

Експериментально-генетичний метод

- **Експериментально-генетичний метод** задає способи побудови вищих психічних функцій, рис, яких набуває суб'єкт у процесі опрацювання навчального змісту. А опрацювання поєднує генетичні та структурно-функціональні властивості психічного й містить структури (у формі аналізу), подібні до психічного явища.
- Тлумачення психічних процесів як регуляторів діяльності та поведінки людини змушує визнати, що закономірності психічного розвитку — це потрібний і логічно зумовлений наслідок, це властивість їх як структур, створених експериментально-генетичним методом.
- Аналізуючи досвід експериментального навчання, потрібно дати визначення системи принципів побудови експериментально-генетичного дослідження .
-

Принципи експериментально-генетичного методу

```
graph TD; A[Принципи експериментально-генетичного методу] --> B[Принцип аналізу за одиницями]; A --> C[Принцип історизму]; A --> D[Принцип системності]; A --> E[Принцип проектування і моделювання];
```

Принцип аналізу за одиницями

Принцип історизму

Принцип системності

Принцип проектування і моделювання

Генетико-моделюючий метод

- Зокрема, довгий період нами використовувався генетико-моделюючий метод, що дозволило відкрити значну кількість механізмів розвитку в спеціально змодельованому прородньо-культурному просторі. Зараз ми відчуваємо певну обмеженість цього методу, саме в частині моделювання.

Принципи генетико- моделюючого методу

аналіз за
одиницями

креативність

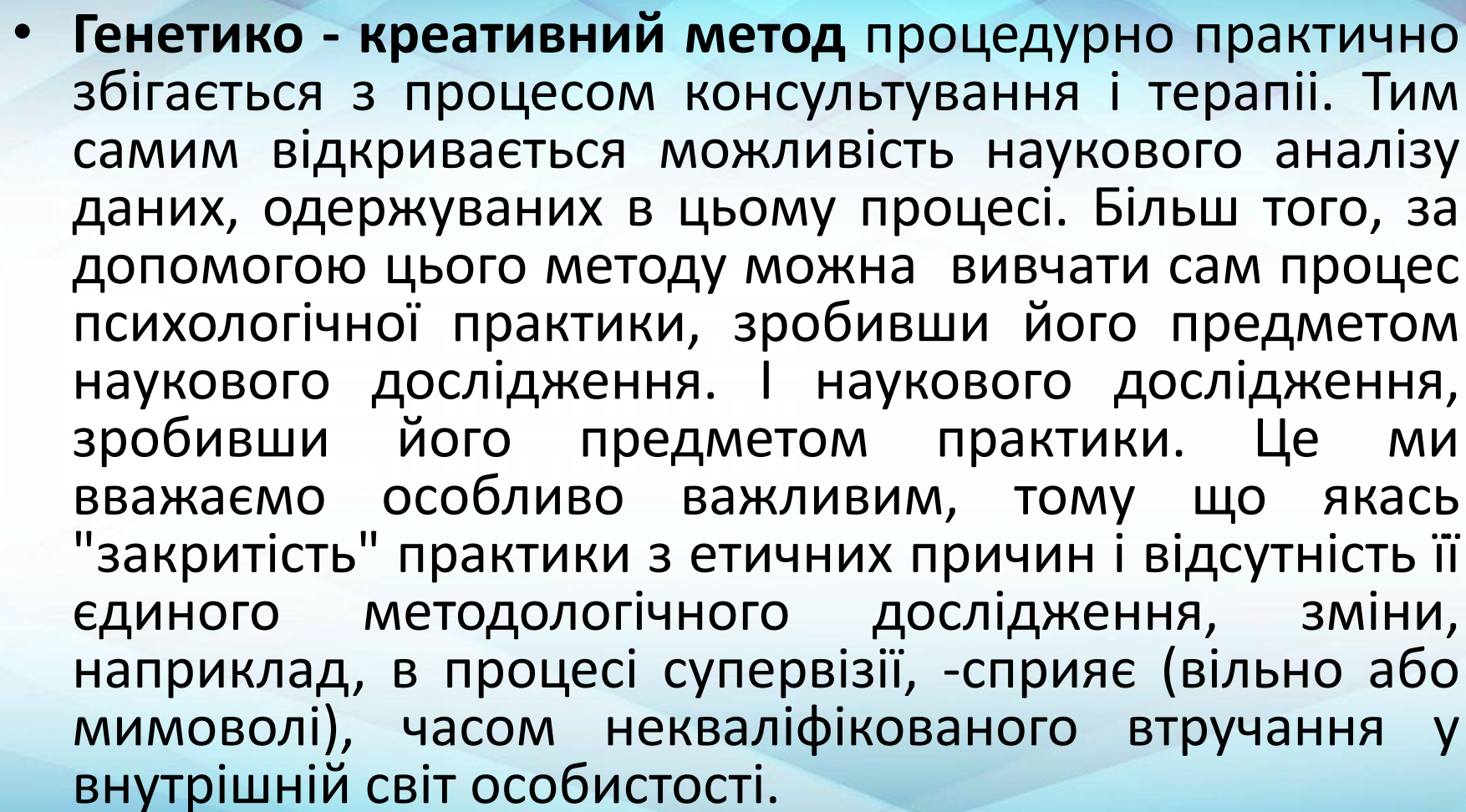
рефлексивний
регулятивізм

єдність
біологічного і
соціального

єдність генетичної і
соціальної лінії
розвитку

Генетико-креативний метод

- Нас зараз цікавить сам механізм власної постановки і вирішення завдань досліджуваними в принципово **будь-яких** умовах. Іншими словами, нас цікавить креативність особи в її розвитку.
- Тож вважаємо доцільним назвати метод, про який йдеться, **генетико-креативним**. Перед нами відкривається зовсім нове поле пошуку в просторі вільних (правильних і помилкових) особистісних дій. Зокрема, ми прогнозуємо появу нового погляду на роль генетичних, власне спадкових факторів у існуванні та становленні людини.

-
- **Генетико - креативний метод** процедурно практично збігається з процесом консультування і терапії. Тим самим відкривається можливість наукового аналізу даних, одержуваних в цьому процесі. Більш того, за допомогою цього методу можна вивчати сам процес психологічної практики, зробивши його предметом наукового дослідження. І наукового дослідження, зробивши його предметом практики. Це ми вважаємо особливо важливим, тому що якась "закритість" практики з етичних причин і відсутність її єдиного методологічного дослідження, зміни, наприклад, в процесі супервізії, -сприяє (вільно або мимоволі), часом некваліфікованого втручання у внутрішній світ особистості.

Принципи генетико-креативного метода

принцип розвитку

принцип переживання

принцип свободи

принцип взаємодії

принцип невизначеності та індетермінізму

принцип терапевтичного ефекту

Генетична психологія ортобіозу людини

- **Ортобіоз** - це теорія про можливість людини прожити повний природний цикл життя, який впливами різних дисгармоній будови і розвитку організму та суперечностей життя у соціумі практично не досягається.
- Теорія передбачає засоби виправлення дисгармонії людської природи, подолання психологічної дисгармонії та створення соціальних умов психічного **ортобіозу**- здійснення природної потреби небуття раціональним улаштуванням людського життя. Сегмент ортобіозу- це одиниця нужди. Методи ГММ це підготовка до життя, дослідження системи понять.

Психогенетичні механізми ортобіозу

саморух

саморозвиток

самостановлення

Психологічні механізми саморуху особистості можуть створювати 10 основних компетенцій:

- 1) Креативність;
- 2) Товстокожість;
- 3) Реалістичні ідеї;
- 4) Делегування;
- 5) Розвиток сильних сторін;
- 6) EI – емоційний інтелект;
- 7) Здатність до ризику;
- 8) Відсутність зайвого перфекціонізму;
- 9) Логічне мислення;
- 10) Вміння встати після падіння;

НУЖДА

- Може виступати «ядерним» утворенням особистості
- Є джерелом і рушійною силою її розвитку
- Становить собою інформаційно-енергетичну властивість людини, яка полягає в експансії життя в онто - і філогенезі.
- Є базальною основою на якій розвиваються предметні потреби.

Нужда - плин енергії життя

- **Нужда** – це енергетично-інформаційна властивість людини, яка полягає в експансії життя в онто- і філогенезі
 - Тому, це і є натуральна природа вихідної енергетичної сутності організму
 - енергія розмноження
 - потяг до співіснування, взаємодії
- нескінченне існування**

Атрибутивні ознаки нужди

гетерогенність

нескінченність існування

здатність до саморозвитку

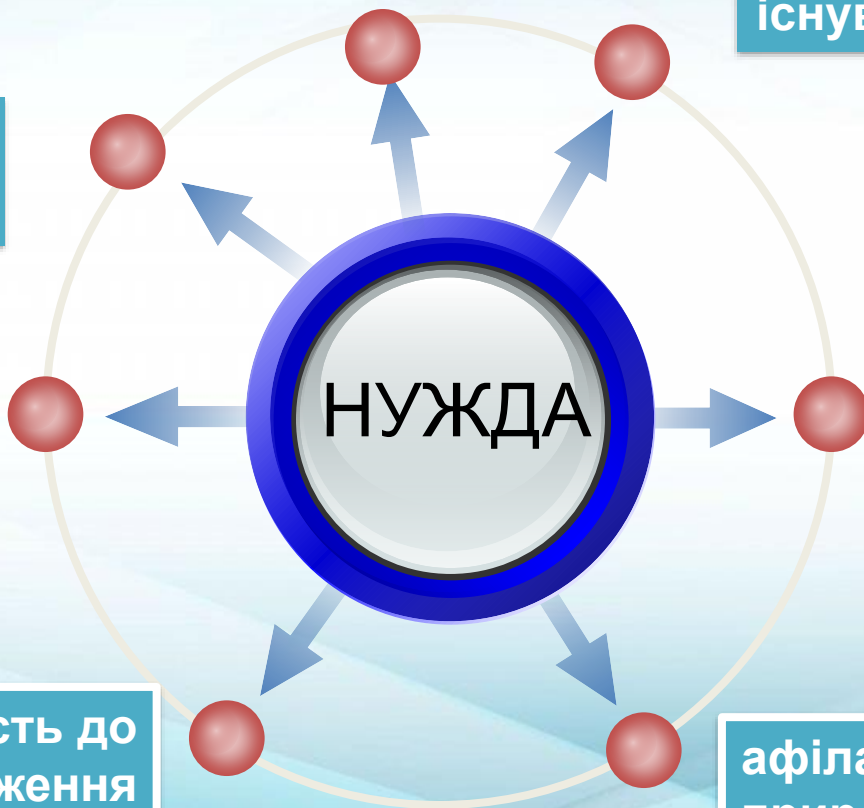
здатність до ортогенезу

НУЖДА

унікальність

здатність до породження

афілативна природа

Першою атрибутивною змістовною ознакою нужди є її гетерогенність: біологічне і соціальне . Інша важлива характеристика нужди пов'язана з її інформаційним аспектом. Поки живе істота - в ній існує відгалуження нужди, яке є саме відгалуженням, тобто воно залишається складовою єдиного потоку нужди. Численні життєві прояви і контакти живої істоти, всі її зміни вбираються (асимілюються) нуждою, залишаються в ній, збагачують і урізноманітнюють цей нескінченний енергетичний плин величезною цільністю нової інформації. Кожна Зустріч двох істот, що відбувається з метою власного продовження через створення і народження нової істоти, означає не лише подвоєння енергії, але й подвоєння інформації, урізнобарвлення існування. Саме це є вихідною умовою розвитку

Отже, другою атрибутивною властивістю нужди є її
датність до розвитку (саморозвитку).

Аналіз філо- і онтогенезу живого засвідчує, як уже
вказувалося, що нескінченний плін нужди, її
саморозвиток не є випадковим і хаотичним. Він має
прямування. І спрямований він на постійне
складнення і підвищення інтегрованості. Цей рух
завершується в умовах Землі "виходом" нужди на
позицію можливості усвідомлювати саму себе
(рефлексія). Але можна відповідально говорити про
те, що це не є *дійсним* кінцевим етапом становлення
нужди: просто людство виникло на цьому етапі і
нужда відрефлектувала саму себе. Але рух
продовжується...

Таким чином, третя атрибутивна ознака
людди полягає в тому, що її розвиток є
спрямованим і являє собою ортогенез.

Четвертою важливою атрибутивною властивістю нужди є її датність до породження. Зустріч двох відгалужень нужди, втіленої в живі істоти різної статі, породжує якісно нову нужду (інформаційно і енергетично нову), яка продовжується в існуванні нової живої істоти. Цей акт є єдиним цілісним *опредметненням* нужди в живій природі. Якщо ж говорити про людину, ми зустрічаємось з "другою" реальністю: *нужда людини може створювати і нову людину, і якісно новий продукт (творчість)*. Особливості цього аспекту ми розглянемо нижче. Однак необхідно зазначити, що в акті створення нужда зовсім не виступає в ролі такої собі модифікованої Libido (навіть у тваринній царині), адже вона відпочатково є *єдністю* натурального і соціального.

Г'ята атрибутивна властивість *нужди полягає в тому, що вона існує лише у формі втілення в породжену нею живу стоту.* Поза живим ми не маємо такої енергетично-інформаційної біосоціальної сутності, якою є *нужда*. Можна заявити собі, що вона пов'язана з суто фізичною енергетикою мікросвіту, але виникає і існує виключно як втілена в біологічну істоту. Тут, швидше за все, ми маємо ефект, схожий з тими явищами мікросвіту, відкриття яких призвело до *необхідності створення принципу доповнюваності*: жива істота існує водночас і як структура, і як *втілена в ній нужда*. З іншого боку, *нужду* ми не можемо охопити іншим шляхом, окрім вивчення живої істоти, як її прояву. Отже, все залежить від ракурсу дослідження.

Основою атрибутивною властивістю нужди слід вважати її афіліативну природу. В даній роботі показано, що дійсною формою існування нужди є любов. У контексті аналізу нужди, ми схильні розглядати любов (слідом за Т. де Шарденом) досить широко, вважаючи її силою, що протистоїть космічній ентропії і зумовлює рух всіх живих істот (не лише людей) одне до одного. І саме результатом цього руху є народження.

Нарешті, необхідно зазначити, що сьомою важливою атрибутивною ознакою **нужди** є *нескінченність її існування*. Завершеним (кінцевим) існування організму, особистості як носіїв і тілення **нужди**. Але завдяки Зустрічі і *через* неї **нужда** продовжує своє існування і є нескінченною в часі. Нам здається, що аналіз даної атрибутивної властивості дозволить, крім усього іншого, відкрити нові аспекти значення часу в житті.

Форми проявлення нужди:

Протогністична форма;

Антогоністична форма;

Синергетична форма;

Субстрактна форма;

Технологічна форма.

Нужда- задача людини робити божественною творчу роботу

Знати, Уміти, Користуватися

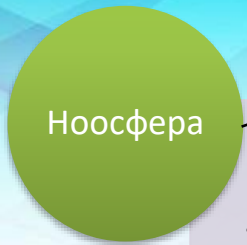
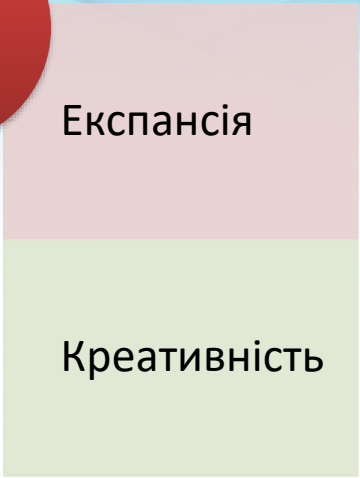
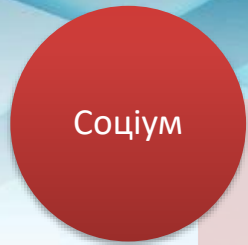
Законовідповідність Всесвіту в контексті розуміння нужди

Нужда як субстрат
тотального
мислення

Нужда як субстрат
ноосфери

Нужда як
тотальність

Ситуативна

Джерело рафінованого знання

Бозон Хігса – генетичний код, що міститься в нужді

Мутації

Нужда

- **Нужда** – це енергетично-інформаційна властивість людини, яка полягає в експансії життя в онто- і філогенезі
- **Нужда**- це жива, чиста матеріальна енергія. Це генетичний код, що міститься в нужді, як Бозон Хіггса - в колайдері.
- **Нужда**- задача людини робити Божественною творчу роботу.

Спрямованість нужди

БІПОЛЯРНА

ПОЗИТИВНА

РУЙНІВНА

Нужда – життєтворчий початок особистості. Це
ключ до всіх поривань людини.
Нужда є завжди і скрізь.
Вона в людині та її діях.
Аналізом діяльності є нужда.

НУЖДА

ЛЮБОВ

почуття прихильності
благотворність: благо для блага
щастя

ЕКСПАНСІЯ

Розширення сфер свідомості
Опанування простором у сфері розуму
Свободи тілесних рухів у просторі життя
Прагнення до бажання

КРЕАТИВНІСТЬ

Творча, новаторська робота
Здійснення повноти існування
Вирішення суперечностей і конфліктів
буття

ФАГОЦИТОЗ

Механізми захисту силами організму руйнівни.
впливів
Механізми посилення фагоцитозу
Інтерференції енергії та інформації в обміні
речовин в організмі

МУТАЦІЇ

Зміна спадкових ознак і властивостей психіки
У періодах зародження, становлення і
здійснення псих.функцій
Когнітивні дисонанси у взаєминах

**Психічні стани можна розглядати,
як фізіологічне підґрунття для:**

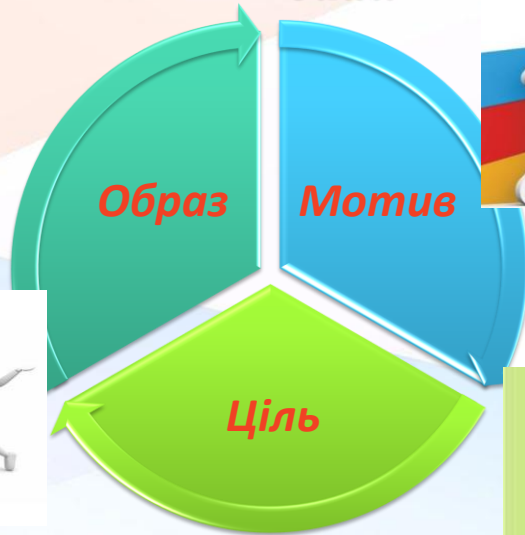
БЛАГОПОЛУЧЧЯ

КОМФОРТУ

**РУЙНУВАННЯ НЕГАТИВНИХ
ТЕНДЕНЦІЙ ОСОБИСТІСНИХ
ФУНКЦІЙ.**

Стани нужди:

*Нужда - є ключ до всіх поривань
особистості. Вона - в людині і її
діях.*

Три блага нужди:

ДУХОВНЕ

ТІЛЕСНЕ

МАТЕРІАЛЬНЕ

Експансія- спрямованість нужди :

ПОЗИТИВНА

РУЙНІВНА

1) Смысловий простір життя;

Експансія,
продукти, життя,
продукти праці

Експансія,
продукти, життя,
продукти праці

Подолання
соціально-
узаконених
обмежень простору

2) Креативність;

Метод;
Життя;
Біозахист;
Взаємовідносини із світом;
Свідомість та переживання;
Любов

3)Любов;

Езоповські міфи

Удосконалення
роду людського

Краще покоління Геракліт
Сократ
Платон
Арістотель

Євгеніка

Я і ближні

Я і група

Наступне
покоління краще
ніж попередніх

праця як
покарання

любов до
праці

тілесна

нагорода
за працю

натхнення
віддача себе

фетишизм

спорідненість
природи з
людьми

Любов

4) Фагоцитоз- зміна напрямку руху або виправлення;

Ідоли роду

Поділення
негативного на
рівні клітини

Смислове
поле

Перенос-
інтерференція

5) Мутації;

Вікові зміни –перехідні процеси від дошкільника до підлітка сходинки пізнання

Заміна одного іншим

В чому суть психогенетичного потенціалу особистості?

Потенціал:

- спадковий,
- Розвитковий,
- Продукти соціального наслідування,
- Спонтанність.

Генетичний:

- Любов,
- Творчість(креативність),
- Експансія,
- Мутації,
- Фагоцитоз.